

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

EXPERIENȚE ASCETICE

SFÂNTUL
IGNATIE BRIANCIANINOV

Aripi duhovnicești
pentru cei osteniți
și împovărați

ediția a doua

Traducere din limba rusă de
Adrian Tănăsescu-Vlas

editura
Σοφία

București

Cuprins

Fericit bărbatul	5
Epistolă către frățimea sihăstriei Serghiev	18
Cuvânt despre frica de Dumnezeu și dragostea de Dumnezeu	23
Judecățile lui Dumnezeu	58
Sfatul minții cu inima	102
Vederea păcatului propriu	115
Despre chipul și asemănarea lui Dumnezeu în om	129
Cugetare legată cu precădere de viața monahală	141
Despre lucrarea de căpetenie a monahului	155
Duhul rugăciunii începătorului	173
Cuvânt despre pravila de chilie	186
Cuvânt despre rugăciunea din biserică	196
Cuvânt despre rugăciunea cu gura și cu glasul	204

Fericit bărbatul

Cântă cântărețul cel insuflat de Dumnezeu, lovește strunele răsunătoare.

Când mă buimăcea zarva lumii, nu puteam să iau aminte la el. Acum, în liniștea însingurării, încep să ascult cântărețul de taină. Atât sunetele, cât și stihurile lui mi se fac, parcă, mai deslușite. Parcă s-ar dezvălui în mine o putere nouă: puterea de a lua aminte la el și de a-l înțelege. Deosebesc în sunetele lui o simțire nouă, iar în cuvintele lui un înțeles nou, minunat – minunat ca înțelepciunea lui Dumnezeu.

„Saul! Încetează a te înverșuna: să se depărteze de la tine duhul viclean...” – cântă Sfântul David, făcând să răsunе alăuta bine înstrunată.

„Saul” numesc mintea mea, tulburată, zdruncinată de gândurile care ies de la stăpânitorul acestei lumi. El – mintea mea¹ – a fost rânduie de Dumnezeu la așezarea împărăției lui Israil – la facere, și apoi la răscumpărarea omului – ca împărat, ca stăpân al sufletului și al trupului; prin neascultarea de Dumnezeu, prin călcarea poruncilor dumnezeiești, prin stricarea unirii cu Dumne-

¹ În limba rusă cuvântul „minte” este de genul masculin.

Traducerea a fost efectuată după originalul în limba rusă: *Episkop Ignatii Briancianinov, Asketiceskie opîti*, Sankt-Peterburg, Tipo-litografia M.P. Frolovoi, 1904.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IGNATIE BRIANCIANINOV, sfânt

Aripi duhovnicești pentru cei osteniți și împovărați / Sfântul Ignatie Briancianinov; trad. din lb. rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas – ed. a 2-a – București: Editura Sophia, 2019
ISBN 978-973-136-693-7

I. Tănăsescu-Vlas, Adrian (trad.)

zeu ea s-a lipsit de vrednicie și de har. Puterile sufletului și trupului nu i se supun; ea însăși e supusă înrăuririi duhului viclean.

Cântă Sfântul David, vestește cuvintele Cerului: și sunetele psaltirii lui sunt sunete cerești! Despre ce cântă? Despre *fericirea omului*.

Fraților, să ascultăm învățătura cea dumnezeiască înfățișată în cântarea cea dumnezeiască. Să ascultăm graiurile, să ascultăm sunetele prin care grăiește, prin care tună către noi Cerul. Voi, cei ce căutați fericirea, ce alergați după plăceri, ce însetați de desfătări! Veniți, ascultați cântarea cea sfințită, ascultați învățătura cea de mântuire. Până când să mai pribegiți, să umblați prin văi și munți, prin pustii și codri nepătruși? Până când să vă chinuiți cu o osteneală neîncetată și deșartă, neîncununată de nici un fel de roade, de nici un fel de împliniri dăinuitoare? Plecați o ureche supusă: ascultați ce grăiește Duhul Sfânt prin gura lui David despre fericirea omenească, fericirea spre care năzuiesc, de care flămânzesc toți oamenii.

Să tacă tot în jurul meu! Și înlăuntrul meu să tacă înseși gândurile mele! Să tacă inima! Să vieze, să lucreze doar luarea-aminte într-o evlavie! Să intre în suflet, prin mijlocirea ei, sfințele întipăriri¹ și gânduri!

Împărat era David și nu a zis că scaunul împărătesc e scaunul fericirii omului.

Căpetenie de oaste și viteaz vajnic era David; din anii tinereții sale și până la bătrânețe s-a bătut cu cei de alt neam în lupte sângeroase; câte bătălii a dat, atâtea biruințe a câștigat; de la Iordan până la Eufrat a întins ho-

¹ Impresii.

tarele împărăției sale și nu a zis că în slava de biruitor și cuceritor stă fericirea omului.

Adunase David bogății fără număr – cu sabia sa le adunase. Aurul zăcea în cuferele sale ca arama, argintul – precum fierul, dar nu a zis David că în bogăție stă fericirea omului.

Avea David toate desfătărilor pământești: în nici una din ele n-a văzut fericirea pământească.

Când David era flăcău, când îndeletnicirea sa era de a paște oile tatălui său Iesei a venit fără veste, din poruncă dumnezeiască, prorocul Samuil, l-a uns pe păstorul cel sărman ca împărat al neamului israilitean: și n-a numit ceas al fericirii ceasul ungerii sale ca împărat al lui Israil. Copilăria și-a petrecut-o David într-o pustie sălbatică. Acolo, mușchii lui au început să simtă în ei vigoarea mușchilor de voinic: fără de arme, doar cu mâinile goale, David se arunca asupra leului și ursului, sugrumându-i. Acolo, sufletul lui a început să fie mișcat, umplut de insuflare cerească. Mâinile care zdrobeau pe urs și leu au întocmit psaltire, se atingeau de strunele încordate și aduse în conglăsuire de lucrarea Duhului: au răsunat sunete armonioase, desfătătoare, duhovnicești, înțelegătoare. Departe, departe, prin vremuri, prin sute și mii de ani, aceste sunete s-au răspândit, au fost și sunt repetate de glasuri fără număr, au făcut slăvit numele lui David în toate marginile pământului, în toate veacurile ființării sale creștine: dar David n-a numit fericire a omului viața de pustie, plină de nevoințe minunate și insuflare mai presus de fire.

Fericit bărbatul, cântă el – în orice loc, în orice tagmă, cu orice avere, în orice rang – *care n-a umblat în sfa-*

tul necredincioșilor, și în calea păcătoșilor n-a stătut, și pe scaunul pierzătorilor n-a șezut (Ps. I, 1).

Fericit bărbatul ce se păzește de păcat, care alungă păcatul de la sine, în orice chip, în orice haină i s-ar înfățișa păcatul – fie că i se va înfățișa ca faptă nelegiuită, fie că i se va înfățișa ca gând care îndeamnă la fărădelege, fie că i se va înfățișa ca simțire aducătoare de plăcere, de încântare păcătoasă.

Dacă femeia slabă va alunga de la sine păcatul cu astfel de bărbăție tare, atunci și ea este *bărbatul fericit* pe care îl cântă David.

Părtași ai fericii acesteia, părtași ai vârstei bărbătești celei în Hristos sunt copilandrii și pruncii care se împotrivesc păcatului cu tărie. Nu este părtinire la Dumnezeu, Dreptul Judecător.

Fericitul bărbatul a cărui voie este toată în Legea lui Dumnezeu (Ps. I, 2). Fericită inima care s-a pârguit întru cunoașterea voii lui Dumnezeu, care a văzut că *bun este Domnul* (Ps. XXXIII, 9). Care a dobândit această știință prin gustarea poruncilor Domnului, care a unit voia sa cu voia Domnului. Astfel de inimă e *bărbat*. Fericită inima aprinsă de dumnezeiasca râvnă! Fericită inima ce arde cu dorire nepotolită de voia lui Dumnezeu! Fericită inima ce cu neîndurată dulceață pătimește de dragoste către Dumnezeu! Astfel de inimă e sălaș, locaș, cămară, scaun al fericii!... Din zori de zi șade vulturul pe vârful stâncii înalte; ochii lui scăpărători caută lacomi prada; apoi, el se înalță în cerul siniliu, plutește, întinzând aripi largi, pe necuprinsele întinderi; caută prada. Atunci când o vede, se năpustește asupra ei ca o săgeată, ca un fulger, ca o săgeată se înalță cu ea și pier. Și-a

hrănit puii, și iarăși e la straja sa: pe stâncă sau pe cer. Așa e inima ce s-a rănit cu rana nevindecată a dragostei de Dumnezeu! Și tocmai în această dragoste e *fericirea*. În porunci nu este numai făptuire: în ele este tăinuită și prin ele se arată înțelegerea duhovnicească: *din poruncile tale am înțeles... cu toată inima mea Te-am căutat... pe calea poruncilor Tale am alergat, când ai lărgit inima mea!... și am cugetat la poruncile Tale, care le-am iubit foarte!... bună este mie legea gurii Tale mai mult decât mii de aur și de argint!... pentru aceasta, am iubit poruncile Tale mai mult decât aurul și topazul!... întru inima mea am ascuns cuvintele Tale, ca să nu greșesc Tiel!... bucura-mă-voi eu de cuvintele Tale, ca cel ce află dobânzi multe!... pleacă inima mea spre mărturiile Tale, și nu spre lăcomie (Ps. CXVIII, 104, 10, 32, 47, 72, 127, 11, 162, 36).*

Răsare soarele: oamenii grăbesc la îndeletnicirile lor. Fiecare are scopul și planul său. Ce este sufletul în trup, aceea este scopul și planul în orice îndeletnicire omenească. Unul se ostenește spre a găsi comori ascunse; altul – pentru a a-și face rost de multe desfătări; altul – pentru a dobândi slavă deșartă, pământească; în fine – altul spune, crede că faptele sale au ca scop folosul țării și al obștei. Ucenicul cel iubit al Legii lui Dumnezeu are ca scop, în toate îndeletnicirile și faptele sale, a plăcea lui Dumnezeu. Lumea e pentru el o carte a poruncilor dumnezeiești, pe care o citește cu faptele, cu purtarea, cu viața. Cu cât citește inima lui mai mult această carte, cu atât se luminează mai mult cu înțelegerea duhovnicească și cu atât mai mult se aprinde spre a umbla în calea bunei cinstiri și a virtuții. Ea dobândește aripile de foc ale credinței, prinde a călca toată frica vrăjmașă, tre-

ce orice prăpastie, îndrăznește spre tot începutul bun. Fericită este o inimă ca aceasta! O asemenea inimă e *fericit bărbatul*.

Vine noaptea cu umbrele ei, cu lumina pală pe care o aruncă luminătorii cei de noapte ai cerului, adună oamenii de pe întinderea pământului la căminele lor, în adăposturile lor. În aceste adăposturi e plictiseală, pustietate a sufletului; oamenii se străduiesc să își înecă chinul în distracții nebune; nelucrarea, obiceiurile stricate se dedau veseliiilor zgomotoase și vasele templului lui Dumnezeu – mintea, sufletul, trupul – sunt întrebunțate de Baltazar spre lucru fără de lege. Robul pământului, robul vremelnicilor griji ale acestei vieți, îndată ce s-a desprins de grijile în care stătea înecat până la apusul soarelui, își gătește în liniștea nopții griji noi pentru ziua următoare; și zilele, și nopțile lui – întreaga viață – cad jertfă deșertăciunii și stricăciunii. Se aprinde candelă smerită înaintea sfințelor icoane, se revarsă lumină lină în așternutul dreptului. Și acesta are grija lui neîncetată, grija lui ce îl roade. În așternutul său, își amintește cele ce a făcut în ziua aceea; le pune față în față cu tablele pe care este însemnată voia lui Dumnezeu descoperită omului – cu Scriptura; neajunsurile din faptele, din gândurile, din mișcările inimii sale le vindecă prin pocăință, le spală cu lacrimi; pentru reînnoirea și întărirea nevoițelor sale cere Cerului puteri noi, lumină nouă. Lumină harică, putere mai presus de fire pogoară de la Dumnezeu în sufletul care aduce rugăciune cu simțire îndurerată a sărăciei, slăbiciunii, lesnei plecări a omului spre cădere. Astfel, *ziua zilei vestește cuvânt și noaptea nopții vestește știință* (Ps. XVIII, 2). O viață ca aceasta e

reușită neîncetată, agonisită necurmată, agonisită veșnică. *Fericit bărbatul* cel ce trăiește astfel: și va fi acest bărbat *ca un pom răsădit lângă izvoarele apelor* (Ps. I, 3). Un pom ca acesta nu se teme de razele arzătoare ale soarelui, nu se teme de secetă: rădăcinile lui sunt totdeauna hrănite cu umezeală; ele n-așteaptă ploi, nu suferă niciodată de puținătatea hranei – de acel neajuns de care pomii care cresc în locuri înalte și uscate se îmbolnăvesc adeseori, se usucă adeseori, mor. Pomul care crește pe loc înalt, bătut de vânturi și ars de soare, ce bea arareori ploaie din cer, asemenea este cu omul înclinat spre buna cinstire, dar care duce viață fără luare-aminte, împrăștiată, care se îndeletnicește puțin și numai pe deasupra cu deprinderea Legii lui Dumnezeu. Câteodată și acesta este împrăștiat de roua străpungerii de inimă; câteodată și asupra sufletului său uscat cade ploaia înviorătoare a lacrimilor de pocăință; câteodată și mintea, și inima lui sunt stârnite a se mișca spre Dumnezeu: însă această stare nu dăinuie, nu poate fi statornică, nici măcar prelungită. Gândurile și simțirile religioase, atunci când nu sunt luminate de cunoașterea limpede și deplină a voii lui Dumnezeu, n-au nici o limpezime, nici o temeinicie, și ca atare nu au putere și viață. Cel ce cugetă întru Legea lui Dumnezeu ziua și noaptea se aseamănă pomului sădit lângă *izvoarele apelor*. Neîncetat curg chiar la rădăcinile lui ape proaspete, răcoritoare; mintea și inima lui – aceste rădăcini ale lui – sunt cufundate neîncetat în Legea lui Dumnezeu, sunt adăpate neîncetat de Sfânta Lege a lui Dumnezeu; neîncetat curg pentru el unde ale vieții veșnice curate, pline de putere. Aceste ape, această putere, această viață sunt Duhul Sfânt, Cel Ce sălășlu-

iește în Scriptura cea Sfințită și Sfântă, Care sălășluiește în poruncile Evangheliei. Cel ce se adâncește neîncetat în Scriptură, care o cercetează întru smerenia Duhului, cerând de la Dumnezeu, prin rugăciune, înțelegere, cel ce îndreptează după îndreptarul poruncilor evanghelice toate faptele sale, toate mișcările tainice ale sufletului, acela, negreșit, se face părtaș al Sfântului Duh, Care trăiește în ele. *Părtaș sunt Eu, a vestit despre Sine Duhul Sfânt, tuturor celor ce se tem de Tine și păzesc poruncile Tale* (PS. CXVIII, 63)¹.

Deprinderea Legii lui Dumnezeu cere răbdare. Această deprindere e dobândirea sufletului nostru: *întru răbdarea voastră, poruncește Domnul, veți dobândi sufletele voastre* (Lc. XXI, 19). Aceasta este știința științelor! Aceasta este știința cerească! Aceasta este știința împărtășită omului de către Dumnezeu! Căile ei sunt cu desăvârșire osebite de acele căi obișnuite pe care merg științele pământești, științele omenești, științele născute de rațiunea noastră căzută, din propria ei lumină, pentru starea noastră căzută. Trufesc, îngâmfă mintea științele omenești, scot la lumină, fac să crească ego-ul omenească! Știința dumnezeiască se descoperă sufletului pregătit, înfrânt, netezit prin lepădarea de sine, parcă lipsit de ființare de sine din pricina smereniei sale, prefăcut în oglindă, care nu are nici un chip al său și de aceea e în stare să primească și să răsfrângă dumnezeieștile trăsături. Știința dumnezeiască este Înțelepciunea lui Dumnezeu, e Dumnezeu Cuvântul. Fiul lui Sirah grăiește despre ea: *Înțelepciunea înalță pe fiii săi, și primește pe cei ce*

o caută pe Ea. Cel ce o iubește pe ea iubește viața, și cei ce mânăcă la ea se vor umplea de veselie. Cel ce o ține pe ea va moșteni mărire, și oriunde va merge îl va binecuvânta pe el Domnul. Cei ce slujesc ei sluji-vor Celui Sfânt, și pe cei ce o iubesc pe ea îi iubește Domnul. Cel ce ascultă de ea judeca-va neamuri, și cel ce se apropie de ea va locui cu nădejde (Înț. Sir. IV, 12-16). Așa e știința cea dumnezeiască! Așa este înțelepciunea lui Dumnezeu! Ea e descoperire a lui Dumnezeu! În ea e Dumnezeu! La ea se ajunge prin smerenie! La ea se ajunge prin lepădare de rațiunea proprie! Ea e de neajuns pentru rațiunea omenească! Aceasta este lepădată, e socotită nebunie de către ea! Și rațiunea, vrăjmașul ei obraznic și trufaș, o socoate în chip hulitor nebunie, se smintește de ea pentru faptul că s-a arătat oamenilor pe cruce și îi luminează de pe cruce. La această știință se ajunge prin lepădarea de sine! La această știință se ajunge prin răstignire! La această știință se ajunge prin credință! Continuă fiul lui Sirah: *de vei crede ei, o vei moșteni pe ea* (Înț. Sir. IV, 17).

Credința cea adevărată, bine plăcută lui Dumnezeu, în care nu este înșelare și amăgire, stă în plinirea poruncilor Evangheliei, în sădirea lor iubitoare de osteneală și statornică în sufletul nostru, în lupta cu rațiunea, cu simțirile și mișcările împotrivoare lui Dumnezeu ale sufletului și trupului. Și rațiunea, și inima, și trupul omului căzut au o așezare potrivnică Legii lui Dumnezeu. Rațiunea căzută nu primește Rațiunea Dumnezeiască; inima căzută se împotrivește voii lui Dumnezeu; însuși trupul, supus stricăciunii, a dobândit voia sa osebită, dată lui de căderea pe care a împărtășit-o cu îmbelșugare omului, cunoașterea aducătoare de moarte

¹ Așa e tâlcuit stihul acesta de Prea Cuviosul Pimen cel Mare (v. *Patericul egiptean*).

a binelui și răului. Strămtă și necăjită este calea noastră către înțelepciunea lui Dumnezeu! La ea ne duce sfânta credință, călcând, strivind împotrivirea rațiunii căzute, și a inimii căzute, și a trupului căzut. Aici este nevoie de răbdare! Aici este nevoie de tărie, de statornicie, de îndelungă răbdare! *Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre.* Cel ce voiește să aducă roadă duhovnicească, să săvârșească cu răbdare războiul prelungit, preaplin de felurite întorsături și necazuri, împotriva păcatului! Poate vedea roada Duhului în pomul sufletului său numai cel care va lucra această roadă sfântă și gingașă prin răbdare multă și bărbătească! Să mai ascultăm, să mai ascultăm ce spune Înțeleptul! *Înțelepciunea, vestește el, curmeziș umblă cu dânsul – cu ucenicul său – dintâi; temeri și frică va aduce peste el, și-l va chinui pe el cu învățătura sa până ce va crede sufletului lui, și-l va ispiti pre el întru îndreptările sale. Și iarăși se va întoarce drept la el, și-l va veseli pe el, și-i va descoperi lui cele ascunse ale sale* (Înț. Sir. IV, 18-20).

Trec zile, luni, ani, vine vremea sa, vremea cunoscută lui Dumnezeu, *Care a pus vremurile și anii întru a Sa stăpânire* (Fapte I, 7), și pomul, sădit la izvoarele apelor, va aduce rodul său. Acest rod este împărțășirea vădită de Sfântul Duh, care a fost făgăduită de către Fiul lui Dumnezeu tuturor celor ce cred cu adevărat în El. Frumos, minunat este rodul Duhului! Schimbă pe om cu totul! Sfânta Scriptură se strămută din carte în suflet; pe tablele lui – în minte și în inimă – sunt însemnate cu nevăzut condei cuvântul lui Dumnezeu și voia lui Dumnezeu, Cuvântul și Duhul. Asupra unui om ca acesta se săvârșește ceea ce a făgăduit Fiul lui Dumne-

zeu: *râuri de apă vie vor curge din pântecel lui (iar aceasta a zis-o despre Duhul, pe Care aveau să-L primească cei ce cred întru numele Lui)*, lămurește cuvântul Mântuitorului ucenicul Lui cel iubit, cel ce s-a culcat pe pieptul Înțelepciunii și al Cuvântării de Dumnezeu celei de Dânsul dăruite. – Nici chiar *frunza* acestui pom *nu va cădea* (Ps. I, 3). Frunza, după învățătura Părinților, sunt nevoințele trupești: și ele primesc prețul lor – nestrăciunea și viața – după înnoirea, cea de-a doua naștere a sufletului de către Duhul Sfânt. Voia unui asemenea om se face una cu voia lui Dumnezeu: el voiește doar ceea ce e plăcut lui Dumnezeu, plinește numai voia lui Dumnezeu. Drept aceea, el are pe Dumnezeu ca ajutor în toate lucrurile sale, *și toate ori câte va face vor spori* (Ps. I, 3).

Nu au parte necredincioșii de o asemănare ca aceasta! Insuflatul David nu îi aseamănă cu niște pomi sau cu altceva ce are însușiri, semne de viață! De altă, de altă asemănare au ei parte! *Nu sunt așa necredincioșii, nu sunt așa, cântă împărătescul Proroc, ci ca praful ce-l spulberă vântul de pre fața pământului* (Ps. I, 4). Necredincioșilor! Voi sunteți praf lipsit de viață, ridicat de vântul viforos – deșertăciunea cea zgomotoasă a lumii – de pre fața pământului, ce se învârte în văzduh, ca un nor gros, care întunecă soarele și firea toată.

Nu te uita la acest nor! Nu crede amăgirii ochilor tăi! Pentru ei, praful deșert, praful nimicnic se înfățișează, în chip mincinos, ca nor. Închide ochii pentru o clipă – și norul cel de praf va trece, dus de suflarea cea puternică a vântului, fără a vătăma vederea ta. Peste o clipă vei deschide ochii, te vei uita: unde e norul cel în-